

معنویت‌های نوظهور مصایب مدرنیته را کاهش نمی‌دهند

حجت الاسلام خسروپناه در نهمین دور گفت‌وگوی دینی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با واتیکان گفت: برخی تلاش کردند با پیدایش معنویت‌های نوپدید مشکلات عصر حاضر را کاهش دهند، اما حقیقت این است که معنویت‌های نوظهور، مصایب مدرنیته را کاهش نمی‌دهند.

حجت الاسلام خسروپناه در نهمین دور گفت‌وگوی دینی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با واتیکان گفت: برخی تلاش کردند با پیدایش معنویت‌های نوپدید مشکلات عصر حاضر را کاهش دهند، اما حقیقت این است که معنویت‌های نوظهور، مصایب مدرنیته را کاهش نمی‌دهند.

به گزارش خبرگزاری مهر، حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالحسین خسروپناه، رئیس مؤسسه‌ی پژوهشی حکمت و فلسفه‌ی ایران، در پنل تخصصی نهمین دور گفت‌وگوی دینی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با کلیسای واتیکان، با بیان اینکه یکی از پرسش‌های انسان معاصر، نسبت معنویت و مدرنیته است، گفت: اول باید معنای معنویت و مدرنیته مشخص شوند. مدرنیته، پدیده‌ای است که پس از رنسانس برای بشر محقق شد و دستاوردهایی را برای انسان به همراه آورد. فلسفه، علوم پایه، علوم انسانی، علوم مهندسی، اقتصاد، پزشکی، رسانه و معنویت، از دستاوردهای مدرنیته است.

وی ادامه داد: دکارت با طرح این گفته که «من می‌اندیشم؛ پس هستم» به عنوان پدر مدرنیته شناخته می‌شود. سپس کانت و هگل، راه او را تکمیل کردند. قرون وسطی و مدرنیته در اینکه می‌خواستند از شک عبور کنند و به یقین برسند، مشترک‌اند آگوستین و دمارت، سیر از شک به یقین داشتند؛ اما یقین قرون وسطی، ایمانی و اشرافی و حاصل آموزه‌های مسیحیت بود و یقین مدرنیته، ریاضی و حاصل عقلانیت خودبنیاد بود.

این استاد حوزه‌ی علمیه قم، ادامه داد: این یقین ریاضی و خودبنیاد، برخی فلاسفه مانند دکارت و کانت را به اثبات عقلانی خدا کشاند و دسته‌ی دیگری مانند شلایرماخر، با عقلانیت مدرن به تجربه‌ی دینی و احساس معنوی کشیده شدند و گروهی مانند بولتمان، به تأویل‌گرایی متن مقدس رو آوردند. مرگ خدای نیچه، به عنوان پدر پست‌مدرن نیز زاینده‌ی عقلانیت مدرنیته است. وی همچنین در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به چیستی معنویت، گفت: معنویت به معنای منسوب به عالم معنا و عالم باطن و در برابر مادیت و امر ظاهری است. امور معنوی عبارت از حقایق روحانی و اخلاقی و اخروی است. شخص معنوی، کسی است که به ساحت‌های عالم باطن راه می‌یابد و مراحل آرامش و اطمینان و امید و تعالی را طی می‌کند.

خسروپناه در ادامه با اظهار این موضوع که معنویت را می‌توان به سکولار و دینی تقسیم کرد، گفت: معنویت سکولار بدون بهره‌گیری از متون دینی و با استفاده از عقلانیت مدرن می‌خواهد انسان را به آرامش و امید برساند. معنویت دینی با بهره‌گیری از عقلانیت و متون دینی درصدد است تا انسان را علاوه بر آرامش و امید، به اطمینان و ایمان و تعالی و تقرب به خدای متعالی هدایت کند.

دانشیار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه‌ی اسلامی، همچنین درباره‌ی کاربرست معنویت دینی در دنیای مدرن، اظهار داشت: دنیای مدرن برای انسان، آسایش فراهم کرده، سرعت و دقت در محاسبه را به ارمغان آورده، ثروت و قدرت انسان در تسخیر طبیعت را بالا برده و انسان را به فضایی مجازی راه داده است؛ اما همین دنیای مدرن، آرامش را از انسان گرفته، فضایی حقیقی را به حاشیه رانده و فضایی مجازی برای برخی انسان‌ها، زندگی اصلی شده است. خودکشی و بحران هویت و بحران خانواده و ده‌ها بحران دیگر، از دستاوردهای دنیای مدرن است.

وی ادامه داد: بشر معاصر در این دوران، به ضرورت گرایش به معنویت پی برد. برخی از انسان‌ها پی بردند که به سوی معنویت بروند و دنیای مدرن را به کلی کنار بگذارند و خود را از نعمت‌های دنیوی محروم کنند. برخی تلاش کردند با پیدایش معنویت‌های نوپدیدی، مصایب مدرنیته را کاهش دهند و گروه دیگر هم به مسأله‌ی بازگشت به دین، الهی رو آوردند.

خسروپناه با بیان اینکه معنویت‌های مدرن تنها دغدغه‌ی آرامش در کنار آسایش مدرن را دارند، گفت: معنویت دینی، دغدغه‌ی آرامش و اطمینان و تقرب الهی و آخرت‌گرایی دارد و بر این نکته تأکید می‌کند که آرامش منهای خدا و آخرت، توان تأمین آرامش مستقر را ندارد؛ زیرا جامعه‌ای که خدا و آخرت نداشته باشد؛ همه چیز در آن مجاز است و چنین جامعه‌ای نمی‌تواند به آرامش مستقر دست یابد.

رئیس موسسه حکمت و فلسفه ادامه داد: تفاوت اولیای الهی، همچون عیسی مسیح (ع) و پیامبر اسلام (ص) با دنیاگران در این است که آنها خود را فدای هدایت جامعه می‌کردند و دنیاگران، جامعه را فدای ثروت خودشان می‌کنند.

گفتن است نهمین دور گفت‌وگوی دینی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با شورای پاپی گفتگوی ادیان واتیکان با عنوان «گفت‌وگوی سازنده‌ی مسلمانان و مسیحیان برای مصلحت جامعه» به ریاست ابوذر ابراهیمی‌ترکمان، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و کاردینال ژان لویی توران، مشاور عالی و مسئول گفت‌وگوی دینی پاپ فرانسیس رهبر کلیسای جهانی کاتولیک، عصر روز سه‌شنبه 4 در حسینیه‌ی الزهراء (س) این سازمان افتتاح شد. این دور از گفت‌وگوها با ارایه‌ی مقالات تخصصی اندیشمندان و متفکران مسلمان و مسیحی، امروز چهارشنبه 5 آذر پایان می‌یابد.